

Τα Ψυχοσάββατα

/ [Θεολογία και Ζωή](#) / [Ορθόδοξη πίστη](#)

Φωτο: o-nekros.blogspot.com

Ποιά είναι, πότε και γιατί τελούνται

Μέσα στην ιδιαίτερη μέριμνά της για τους κεκοιμημένους, η αγία Ορθόδοξη Εκκλησία μας έχει καθορίσει ξεχωριστή ημέρα της εβδομάδος γι αυτούς. Κάθε Σάββατο δηλαδή.

Όπως η Κυριακή είναι η ημέρα της Αναστάσεως του Κυρίου, έτσι και το Σάββατο είναι η ημέρα των κεκοιμημένων, για να τους μνημονεύουμε και να έχουμε (επι)κοινωνία μαζί τους. Σε κάθε προσευχή και ιδιαίτερα στις προσευχές του Σαββάτου ο πιστός μνημονεύει τους οικείους, συγγενείς και προσφιλείς, αλλά ζητά και τις προσευχές της Εκκλησίας γι αυτούς.

Στο δίπτυχο (χαρτάκι), που φέρνουμε μαζί με το προσφορο για τη θεία Λειτουργία, αναγράφονται τα ονόματα των ζώντων και των κεκοιμημένων, τα οποία μνημονεύονται.

Σε ετήσια βάση η Εκκλησία έχει καθορίσει δύο Σάββατα, τα οποία αφιερώνει στους κεκοιμημένους της. Είναι τα Ψυχοσάββατα. Το ένα πριν από την Κυριακή της Απόκριω και το άλλο πριν από την Κυριακή της Πεντηκοστής.

Το Ψυχοσάββατο πριν από την Κυριακή της Απόκριω έχει το εξής νόημα: Η επομένη ημέρα είναι αφιερωμένη στη Δευτέρα Παρουσία του Κυρίου. Εκείνη τη φοβερή ημέρα κατά την οποία όλοι θα σταθούμε μπροστά στο θρόνο του μεγάλου Κριτή. Για το λόγο αυτό με το Μνημόσυνο των κεκοιμημένων ζητούμε από τον Κύριο να γίνει ίλεως και να δείξει την συμπάθεια και την μακροθυμία του, όχι μόνο σε μας αλλά και στους προαπελθόντας αδελφούς, και όλους μαζί να μας κατατάξει στην Επουράνια Βασιλεία Του.

Με το δεύτερο Ψυχοσάββατο διατρανώνεται η πίστη μας για την καθολικότητα της Εκκλησίας, της οποίας την ίδρυση και τα γενέθλια (επί γης) γιορτάζουμε κατά την Πεντηκοστή. Μέσα στη μία Εκκλησία περιλαμβάνεται η στρατευομένη εδώ στη γη και η θριαμβεύουσα στους ουρανούς.

Ο λόγος που τα καθιέρωσε η Εκκλησία μας, παρ' ότι κάθε Σάββατο είναι αφιερωμένο στους κεκοιμημένους, είναι ο εξής: Επειδή πολλοί κατά καιρούς απέθαναν μικροί σε ηλικία ή στην ξενιτιά ή στην θάλασσα ή στα όρη και τους κρημνούς ή και μερικοί, λόγω πτωχείας, δεν αξιώθηκαν των διατεταγμένων μνημοσύνων, «οι θείοι Πατέρες φιλανθρώπως κινούμενοι εθέσπισαν το μνημόσυνο αυτό υπέρ πάντων των απ' αιώνας ευσεβώς τελευτησάντων Χριστιανών». Συγχρόνως δε, ενθυμούμενοι και εμείς τον θάνατο, «διεγειρόμεθα προς μετάνοιαν».

Για την ιστορία και μόνο ας γνωρίζουμε ότι: «Η καθιέρωσις του Σαββάτου προ των Απόκριω ως Ψυχοσαββάτου εγένετο μάλλον κατ' απομίμησιν του Σαββάτου προ της Πεντηκοστής, ως μόνου προϋπάρχοντος».

Η ωφέλεια από τα μνημόσυνα

Σύμφωνα με ομόφωνη αγιοπατερική μαρτυρία την οποία επιβεβαιώνει η αδιάκοπη εκκλησιαστική παράδοση αιώνων, οι ευχές για τους νεκρούς θεσπίστηκαν από τους αγίους Αποστόλους. Η θέσπιση αυτή έχει δύο βασικά θεμέλια: α) την έννοια της Εκκλησίας ως κοινωνίας αγίων, που αποτελείται όχι μόνο από τους ζωντανούς αλλά και τους «κεκοιμημένους» χριστιανούς και β) την πίστη στην μεταθανάτια ζωή, την ανάσταση και την τελική κρίση.

Ήδη στις Αποστολικές Διδαχές βρίσκεται η διάκριση των μνημοσύνων σε «τρίτα», «ένατα», «τεσσαρακοστά» και ενιαύσια» (ετήσια), ανάλογα με το χρόνο τελέσεώς

τους από την ημέρα του θανάτου.

Πολλοί συμβολισμοί των επιμέρους μνημοσύνων αναφέρονται από τους πατέρες. Οι κυριότεροι είναι οι εξής: Τα «τριήμερα» συμβολίζουν την Ανάσταση του Κυρίου μετά την τριήμερη παραμονή Του στον τάφο και τελούνται με την ευχή να ανάστηθει και ο νεκρός στην ουράνια βασιλεία. Τα «εννιάμερα» τελούνται για τα εννέα τάγματα των άυλων αγγέλων, με την ευχή να βρεθεί κοντά τους η άυλη ψυχή του νεκρού. Τα «τεσσαρακονθήμερα» τελούνται για την Αναλήψη του Κυρίου, που έγινε σαράντα μέρες μετά την Ανάστασή Του, με την ευχή να «αναληφθεί» και ο νεκρός, να συναντήσει το Χριστό στους ουρανούς και να ζήσει για πάντα μαζί Του. Τα «ετήσια», τέλος, τελούνται την επέτειο ημέρα του θανάτου, σε ανάμνηση των γενεθλίων του νεκρού, καθώς, για τους πιστούς χριστιανούς, ημέρα της αληθινής γεννήσεως είναι η ημέρα του σωματικού θανάτου και της μεταστάσεως στην αιώνια ζωή. Μνημόσυνα, αντίστοιχα με τα παραπάνω, τελούνται τον τρίτο, έκτο και ένατο μήνα από την ημέρα του θανάτου («τρίμηνα», «εξάμηνα», «εννεάμηνα»).

Την μεγαλύτερη ωφέλεια στους νεκρούς την προξενεί η τέλεση της θείας ευχαριστίας στη μνήμη τους, γιατί τότε, με τις μερίδες τους στο άγιο δισκάριο, «ενώνονται αόρατα με το Θεό και επικοινωνούν μαζί Του και παρηγορούνται και σώζονται και ευφραίνονται εν Χριστώ» (άγιος Συμεών Θεσσαλονίκης).

Εκτός από τα ειδικά για κάθε νεκρό μνημόσυνα, η Εκκλησία έχει στις καθημερινές ακολουθίες της, γενικές δεήσεις για τους κεκοιμημένους, όπως είναι λ.χ. το νεκρώσιμο μέρος της Ακολουθίας του Μεσονυκτικού και οι σχετικές αναφορές στις «εκτενείς δεήσεις» του Εσπερινού, του Όρθρου και της θείας Λειτουργίας.

Πρέπει να σημειωθεί, αν και αυτονόητο, ότι η Εκκλησία τελεί μνημόσυνα μόνο για τους ορθοδόξους χριστιανούς που κοιμήθηκαν μέσα στους κόλπους της.

Εξηγήσεις παρερμηνειών

Θα πρέπει, τέλος, να εξηγήσουμε ότι πολλά λάθη από την άγνοια του παρελθόντος έχουν φτάσει ως τις μέρες μας, και θα πρέπει άμεσα να διορθωθούν.

α) Τα μνημόσυνα θα πρέπει να γίνονται ακριβώς την ημέρα που πρέπει και όχι νωρίτερα ή αργότερα.

β) Το σπάσιμο γυάλινων αντικειμένων ή άλλων τοιούτων, είναι άκρως ειδωλολατρική συνήθεια και αμαρτάνουν όσοι το πράττουν.

γ) Στα μνημόσυνα παραθέτουμε και ευλογούνται μόνο καλώς βρασμένα κόλλυβα

(σιτάρι) ως ενδεικτικά της Αναστάσεως και όχι αλλα υποκατάστατα (κουλουράκια-ψωμάκια-γλυκά κ.τ.λ.)

δ) Το πρώτο Σάββατο της Τεσσαρακοστής δεν είναι «Ψυχοσάββατο», αλλά εορτάζουμε το «δια κολλύβων» θαύμα του Αγίου Θεοδώρου του Τήρωνος.

ε) Στα Ψυχοσάββατα μπορούμε να παραθέτουμε κόλλυβα είτε στον Εσπερινό της Παρασκευής, είτε στην Θεία Λειτουργία του Σαββάτου, είτε και στα δύο. Πρόκειται περί της ίδιας αξίας, αφού η ίδια ακολουθία διαβάζεται.

στ) Τα ευλογηθέντα κόλλυβα δεν τα σκορπίζουμε στον τάφο, ούτε τα απορρίπτουμε στα σκουπίδια, πράξεις εκκλησιαστικά απαράδεκτες.

Σε κάθε περίπτωση, υπεύθυνοι για την λύση τυχόν αποριών σας, είναι μόνον ο εφημέριος του Ναού.

Πηγές: agstefanos.blogspot.com- users.uoa.gr